

Биљана Т. Пејровић

И ЧАРОБЊАК СТВОРИ...

Било једном једно невелико краљевство, и у њему толико писаца, колико их ни у једном другом краљевству није било. Откуда се ово чудо изродило, не зна се. Тек, резултати пописа становништва обелоданише чињеницу да се од претходног пописа број писаца повећао за половину.

Заташкавајући и тада њихову праву намеру, краљ је спровео најразноврсније уредбе у које је полагао велику наду,* но, ево.

Сада се краљ већ забринуо за своје краљевство, страхујући да ће писци, ако наставе тим темпом да се умножавају, потиснути сва остала занимања, и лекаре, и градитеље, и произвођаче, људе корисне и без којих је живот незамислив. И он стаде да размишља шта му је још чинити да спречи писце да направе од света место на ком се неће моћи живети. И тако он позове у дворац седморицу најмудријих људи у краљевству.

* Од *Уредбе о заштити животне средине* краљ је највише очекивао. Реч је о уредби по којој тиражи књига не смеју прећи хиљаду, осим у посебном случајевима, пре свега у случају да се по краљевству рашире интригантне приче о аутору, из чега се може закључити и о интересовању за његову будућу књигу, а десетине хиљада сме да пређе када се деведесет девет одсто може предвидети да ће се у краљевски буџет од продаје издања слити значајна средства, значи, са циљем да се писац, када види да на књигама ни за шта неће зарадити, остави писања, но стављајући у други план ово, а све истичући да се не секу шуме бадава због папира.

Убрзо, прогласи краљ први јесењи дан за Дан писаца и објави да ће у то име широм краљевства организовати славља, наводно, са циљем да се писци међусобно упознају и здруже. И тако буде организовано на десетине скупова у свим деловима краљевства, да кад се зброји те је вечери под ведрим небом било више душа него и у највећим биткама. Гореле су бакље, обртали се ражњеви, точили балони вина, све у свему, писци су се окупили и до зоре лудовали.

Те ноћи, многи су на своје, а и на њихово изненађење, видели пуно познатих лица, а томе је разлог што је већина писаца била непозната, а неки су се чак потписивали псеудонимом, и скривали име и презиме.

Било је међу њима и оних за које никад не би ни помислили да су писци, и првих комшија са којима нису говорили, а то од других нису могли сазнати, пошто ни са њима нису говорили, а са којима јесу одржавали односе из најужег географског окружења, њима нису веровали, јер се приче из уста у уста преносе угледајући се на усмена предања у којима су се мудрости на мудрости додавале и брусиле мудре бисере, но, временом је и мудрост народу досадила, па је са сваком новином почео доносити погоршање, тако да људи нису више хајали за то шта доконе свезналице из суседних улица причају о овоме или ономе, када је свака прича толико већ била укоровљена поганим језицима или неразумевањем, да од ње ни увели цветак није остао, ако је на цветак уопште и личила икада. Е, али сада су и најљуће комшије у миру збориле, јер су се у истом суду задесиле и пиле исто вино.

Било је међу писцима и сиромаша, и оних из племићких породица, и једни и други су се налазили у истом, и далеко у сфери чије је постојање открио мудри и за свет корисни учењак, мада ни близу корисности коју су за свет имали природњаци, значи, он је помињао у својим истраживањима једно поље у човековој свести, у тами те свести, а име му је наденуо *колективно несвесно*. Е, ту су се писци срели под звезданим небом, а где год је те ноћи скуп одржан, свугде је небо сијало истачкано треперавим звездицама.

И тако су писци јели, и пили, и славили свој дан, и чак су се и у приземном колективу лепо дружили, и црпили заједничку тему, наиме, шта су друго могли препредати те ноћи него питања о уметности, о поезији као исконском језику бића, о нормативној вредности књижевности, и о сјају уметничког дела, у коме је, наводно, сврха свега. Јер из њиховог угла гледајући, када се људи нахране, угасе жеђ, обуку, зараде новац да се исто ово може поновити и следећег месеца, кад се засите свега, све изгустирају, све примарне потребе задовоље, осећају у души једино бол и празнину, и потребу да им загреје душу овај сјај.

Опијени и незаинтересовани за појавно, те зоре, након баханалске ноћи, писци потпишу неки одштампан лист папира, што су га тад добили од организатора, а да га нису ни погледали.

У уговору је стајало седам услова, са којима су се ови, придружујући им свој потпис, сагласили.

Први, да се сви који учествују на недељним окупљањима писаца на трговима где се читају нови текстови и излажу хвалоспеви у славу књижевности пријављују сваки пут и евидентирају код записничара, те да месечно оверавају потврду да су активни.

Даље, да се они који не долазе на годишњу изложбу књига у напуштеној палати на северу краљевства преобрате како год знају и умеју, и буду виђени на овој светковини без обзира на сваку препреку.

Још, да се господа што се потписује туђим именом и неким шифрама сада потписује властитим именом и презименом, и то са родним листом да предаје рукопис и да се онда не манипулише са идентитетом.

Следеће, да се стари закон о праву сваког човека да му се из краљевског буџета додели новац неопходан за трошкове издавања књиге замењује новим, модернијим, по коме ће ово право имати само одабрани.

Да ће потписници без поговора уважити одлуке седморице мудраца које је лично Његово величанство поставило за саветнике, и дало им у задатак да по своме рангирају писце и одабирају чије ће књиге бити финансиране из краљевског буџета намењеног културном уздизању, а по неколико критеријума: положају и угледу аутора, броју раније објављених књига, мудрошћу избору теме и степену тежине/лакоће читљивости.

Под тачком шест је писало да су они који се за то определили, а испуне прва три услова, но не и пређашњи, слободни да се побрину сами за материјална средства потребна за прављење књиге. Ова категорија се обавезује да сарадњу са краљевским Центром за припремање и улепшавање књига заснује тако што ће му уступити половину тиража, али је неће и видети, пошто се отуђени део тиража не везује за аутора, већ за договор између Центра и штампарије.

Под последњом тачком је писало да љубитељи писане речи који су објавили књигу, а са тенденцијом да то и даље чине, добијају звање *писаца*, чиме им се поништавају сва друга звања, тако да неће имати ни право, а ни одговарајуће квалификације да се запошљавају у краљевским институцијама, а приватним пословима се могу бавити, али не по прописима важећим за остало становништво, него за педесет одсто дажбина надодатих на већ предвиђене, јер за властиту добит, искоришћавају дупло звање.

Овако су размишљали мудраци које је краљ ангажовао у својој муци.

Кад се буде открило ко је ко, почеће подсмех да се шири по краљевству, и оно ће постати надалеко чувено по таленту његових становника за подсмех и иронију. Завладаће пометња и општи смех ће да се ори, и птице ће слетати са гране на грану и носити рђаве вести о новим књигама.

У оваквој атмосфери, завршне речи седморице мудраца многима ће доћи као хладан туш, и у њима ће нагло да порасте самоуважавање и зазир према неправди.

Још не схватајући новонасталу ситуацију, писци ће и даље навирати на врата краљевског Центра за припремање и улешавање књига, где ће их примати седморица мудраца на кратак разговор. Они које седморица мудраца учтиво поздраве, са фразом да слободно наврате опет и понуде им и следећи рукопис, мораће ћутке и погнуте главе да им пруже руку, што ће имати за последицу да ће у писцима све више врети и куљати.

Незадовољника ће, дакле, бити пуно, а међу њима највише женске чељади, јер се по неписаном закону зна да су жене створене да рађају децу и да се баве кућом, а не писањем, због чега су жене писци на културне начине и одраније бојкотоване.

Из тога ће произаћи да управо жене више неће хтети да трпе никакву дискриминацију, па ће устати у име достојанства свих, и покренути побуну. Ова побуна ће се неславно завршити, јер ће их краљ подсетити да могу легитимним путем да остваре своје циљеве, а не противно цивилизацијским нормама, користећи силу, те ће им скренути пажњу на шесту тачку уговора која и јесте замишљена за њихово добро. Не желећи даље да се понижавају, бунтовници ће основати удружење и кроз његове активности истицати право човека да под *условима једнаким за све* објављује књиге. Велики део омражених ће се, дакле, ујединити, пошто свака заједничка невоља зближава људе. Убрзо, они ће се договорити да у неискоришћеним подземним просторијама палате на северу краљевства отворе властити Центар за припремање и улешавање књига са штампаријом и на његово чело поставити тридесеторку, чију ће прву половину чинити жене. Овај Центар ничим неће угрозити ауторитет краљевског Центра нити краљевску штампарију искључити из посла, једино ће задобити поверење увређених писаца. Да би им делатност опстала поред неупоредиво јаче конкуренције, тридесеторка ће послати изасланике краљу, надајући се да ће добити из краљевског буџета за културно уздизање помоћ, што наравно неће добити, јер иако добар, краљ зна за границе. Тако ће новоосновани Центар морати сам да се сналази за паре, након чега ће брзо пребацити ове обавезе на саме ауторе, а они ће, у потпуности пометени запањујућим преокретом ситуације, одлучити да се окушају и као борци.

Борци за своју књигу моћи ће стизати до материјалне подршке једино уз подршку имућних пријатеља, који ће тада потврђивати правило да се пријатељи познају тек у невољи, а невоља је и када од њих затражиш паре. Они који се буду огрешили о сопствено достојанство правдајући овакво понашање ставом да узвишени циљ ипак оправдава средства, потрудиће се да пријатељима објасне све што је неопходно у

вези са процесом израде књиге. Али тешко да ће им помоћи и уверавање да ће им понуђена сарадња омогућити рекламу и колико-толико дажбине смањити, јер ће им они појаснити да имају већ сараднике и методе да се рекламирају. А још ће их и ставити пред мучна питања, и навести их да се замисле зашто једноставно не оду у краљевски Центар, кад он одабранима омогућује финансије. Они којима срећа није подарила овакве пријатеље, лутаће од врата до врата, а њихово ће лутање само одразити бит човековог живота у целини, а овако, у малом, потврдиће бесмисленост Сизифовог настојања да се попне на врх планине котрљајући камен уз падину.

Тако ће чак и најупорнији, после ангажмана око две-три књиге и предвиђања финансијског краха, зато што ће се продавати само луксузно опремљена и упола јефтинија издања краљевског Центра због знатно смањене навале на буџет, и најупорнији ће, значи, признати апсурдност овог посла, и затворени круг: налажење средстава по цену личне штете – заузимање остава пакетима књига – налажење средстава по цену личне штете, појмити као безизлаз, а у безизлазу ће све, дакле, и писање, изгубити сврху. Тако ће тридесеторка сложено спустити главе, а поред невеликог броја писаца из добростојећих породица и одабраних срећника, укључујући у ову категорију и творце *популарне литературе*, писаће још само фанатици.

Овако су размишљали мудраци, међутим, ништа се од овога није догодило, јер када су видели да су на превару наведени да потпишу тамо неки бесмислени документ, писци су га, сви до једног, поцепали и запретили да ће подићи општу буку и халабуку ако им ко и словце изусте.

Мудраци скрушеним гласом признадоше краљу да су у практичном погледу немоћни, а краљ виде да са писцима нема шале, те стаде грозничаво да размишља шта му је чинити да спасе краљевство од загарантоване пропасти.

Како од свакога зла има и веће, једног дана замоли краљева кћер оца да јој добави што је више могуће папира и мастило, и перо, а краљ се у први мах обрадова, јер помисли да је напослетку неки краљевић освојио њено срце и да ће му сада писма писати, па нареди слугама да за принцезу пазаре најбоље мастило, најквалитетнији папир и најзашиленије гушчије перо, и они тако учинише, па до вечери принцеза доби шта је тражила.

Убрзо, принцеза објави да пише књигу, а краљ и краљица умало не свиснуше од бола. И они почеше даноноћно да већају шта да раде да би одустала од овог опасног занимања. Знао је краљ да се велика опасност надвила сада и над његову лозу, јер је од јединице очекивао да му роди наследника и да се краљевска лоза у вечност шири. Принцеза Антоана, напротив, није желела ни да чује за удају. Она као да је била зачарана, ниједан принц који је случајно свратио на вечеру није

јој привукао пажњу, а све се чешће затварала у своје одаје и до касно у ноћ бдела над папирима. Чинило се да ће се ускоро сасвим запустити, показивала је знаке небриге за свој физички изглед и носила је и по недељу дана исту хаљину. А у идејама да не постоји свака жена у краљевству зато да наследнике роди, била је већ огрезла, а сада је краљу постало јасно шта је за то кривац. Њена жеља да буде писац, са циљем да остави траг у вечности.

Краљ и краљица су на све начине покушавали да је призову свети и да је наведу да схвати да она није било која жена у краљевству, већ принцеза, краљева кћер, а да је жени лако да остави иза себе нешто, јер ју је женска природа том способношћу обдарила, но, узалуд.

Апсурд књижевних послова никако кћери нису могли да приближе, она је упорно одбијала њихове мудре савете. Тачка, говорила је краљу без имало поштовања. У мојој је природи да будем писац, понављала је, а краљица се изнова и изнова трудила да пробуди у њој мајчински инстинкт, али безуспешно. Објашњавала јој је да су за принцезу лепа занимања да учи вез, језике из земаља са свих континената, да учи да свира на неком инструменту и да посећује балове, међутим, принцеза је само одмахивала руком, говорећи да је нашла себи занимање, и да је пусте на миру, јер мора да ствара, а потом се затварала у своју собу. Краљ и краљица су после оваквих њених речи бдели до јутра у спаваћим одајама, али решења нису налазили. Чим би их дворкиње ујутру среле у ходницима бледе и намрштеног чела, знале су да је принцеза опет говорила лудости.

Једног дана сине краљици да позову у дворац надалеко чувеног чаробњака, и краљ одмах пошаље најбрже коњанике по овога.

Убрзо, стигне у дворац чаробњак, и краљ изложи да му се кћер дала у писце и да неће ни да чује за удају и обавезе краљеве наследнице. Чаробњак упита шта он треба да учини, а краљ му одговори да је како год зна и уме наговори да се остави писања, и укратко му изложи шта су све он и краљица покушавали да јој објасне, завршно са тим да је Бог створио свет по својој замисли, а да се писац тако што изнова ствара и креира свет изнад овога противи божјој вољи, да дотични даје себи превише права.

Чаробњак му рече да је њему све то о писцима, нажалост познато, и да ће се зато постарати да убаци у књижевно друштво једног моћника, а да он, краљ не брине, јер не само да ће се принцеза до краја године оставити писања, него ће за њеним стопама кренути и којекакви други писци.

Краљ га упита где ће наћи таквог моћног човека који ће принцези помоћи да се врати на прави пут, па још и спасти краљевство од пропасти. Чаробњак му рече да све препусти њему.

Још је била у току годишња изложба књига у напуштеној палати на северу краљевства када принцеза Антоана утрча у очеве одаје вид-

но узрујана и румених образа од суза, и пружи му неки лист за који краљ одмах виде да је књижевног садржаја, јер му је име било *Суд књижевног критичара*, а у поднаслову је писало *први лист за критичко оцењивање нових књига*, а чим га поче читати на обележеној страни схвати зашто његова јединица плаче, и срце му од среће заигра. Морао је, међутим, да се контролише, јер је његова јединица плакала и требало је сада да је утеши. А после ће бити лако.